

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАІЧЫННІКАМІ

№ 37 (722)

Май 1963 г.

Год выдання 9-ы

СУПРАЦОЎНІЦТВА СЯБРОЎ

ГАВАНА. 8 мая народы СССР і Кубы адзначаюць трэцюю гадавіну з дня аднаўлення савецка-кубінскіх дыпламатычных адносін. За мінулыя тры гады дружэлюбныя сувязі паміж народамі абедзвюх краін набылі самае шырокае і ўсебаковае развіццё.

Савецкі Саюз аказвае гераічнаму востраву Свабоды велізарную дапамогу ў падрыхтоўцы нацыянальных кадраў у розных галінах навукі, тэхнікі і культуры.

Цяпер у трох універсітэтах Кубы працуюць чатырнаццаць савецкіх прафесараў і выкладчыкаў. Савецкія педагогі рыхтуюць перакладчыкаў і настаўнікаў рускай мовы для кубінскіх школ. Каля дзвюх тысяч кубінцаў навукаецца цяпер у савецкіх вучылішчах і тэхнікумах.

Савецкія вучоныя аказалі сваім кубінскім калегам дапамогу ў стварэнні ва універсітэтах краіны новых кафедраў па фізіцы, хіміі і іншых навук.

На Кубе працуюць савецкія выкладчыкі музыкі, балетнага мастацтва. Рад кубінскіх творчых работнікаў удасканальвае свае веды ў СССР.

Паспяхова развіваюцца савецка-кубінскія сувязі ў галіне спорту. Савецкія трэнеры рыхтуюць кубінскіх спартсменаў па гімнастыцы, барацьбе, цяжкай і лёгкай атлетыцы, валеяболу, веласпорту, фехтаванню. 20 кубінскіх трэнераў паедуць у гэтым годзе ў Савецкі Саюз для павышэння сваёй кваліфікацыі.

На гастролях у Оршы

Тэатральнае жыццё ў Оршы б'е крыніцай. Сюды амаль кожны тыдзень на гастролі прыязджаюць тэатральныя і эстрадныя калектывы з іншых гарадоў Беларусі і Расійскай Федэрацыі.

Толькі за апошнія месяцы паказалі свае спектаклі Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа, Рэспубліканскі тэатр юнага глядача, Смаленскі абласны драматычны тэатр, Бабруйскі тэатр. Аршанцы прысутнічалі на кан-

цэртах артыстаў Іванаўскага тэатра оперэты, ансамбля песні і танца Татарскай АССР, Казахскага ансамбля народнай песні і танца, брыгад Беларускай дзяржаўнай філармоніі, артыстаў маскоўскай і ленынградскай эстрады.

Частыя госці на спектаклях і канцэртах у Оршы калгаснікі сельгасарцелі «Бальшавік», імя Кірава, «Ленінская іскра» і іншых.

Л. ВЫСОЦКІ.

Падзяка за добрую справу

М. С. Хрушчоў накіраваў у Сант-Яга прэзідэнту Рэспублікі Чылі пану Хорху Алесандры Радрыгесу тэлеграму, у якой перадае глыбокую падзяку ўрачэбнаму і абслугоўваючаму персаналу шпіталю ў чылійскім порце Вальпараіса. Там цяжка захварэўшаму савецкаму мараку Валянціну Паддубнаму з тан-

кера «Батумі» была зроблена хірургічная аперацыя і забяспечаны самы кляпатлівы догляд.

Усё, што было зроблена ў Чылі для экіпажа танкера «Батумі», савецкія людзі ўспрынялі як праяўленне дружэлюбных пачуццяў да нашага народа. І мы адказваем на гэта поўнай узаемнасцю, піша М. С. Хрушчоў.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Вучанцы Ашмянскай музычнай школы сёстры Ірына (лева) і Святлана Старавыбарныя. Яны рыхтуюцца да выступлення дуэтам на агульнашкольным заключным канцэрте.

2. Ударніца камуністычнай працы Брэсцкага завода «Газаапарат» Рыта Іжбулатава.

3. Добра працуюць на службе яравых у саўгасе «Сацыялізм» Гомельскага вытворчага ўпраўлення трактарыст Міхаіл Берцаў і селяльшчыкі Юрый Цюрын і Павел Сташонак. У дзень яны засяваюць па 30—33 гектары яравых.

ГОРАД ГЕРОЯЎ

У гады Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску дзейнічала шырокая сетка падпольных арганізацый і груп. Ва ўмовах жорсткага тэрору савецкія людзі мужна і бяспашна змагаліся супраць гітлераўскіх акупантаў. У авангардзе гэтай барацьбы ішлі камуністы і камсамольцы, слаўныя патрыёты-падпольшчыкі. Дзейнасць падпольных груп узначальваў і накіроўваў гарадскі падпольны камітэт партыі.

На працягу трох гадоў мужна змагалася сталіца Беларусі. У Мінску гітлераўскія акупанты не ведалі ні минуты спакою, вораг заўсёды адчуваў караючую руку народных месціўцаў. Многія патрыёты загінулі ў барацьбе. Але ні шыбеніцы, ні расстрэлы, ні жахі фашысцкіх катуюняў

не змаглі зламаць сілы і волі тых, хто заставаўся жывы. Яны працягвалі змагацца, пакуль не прыйшоў жадааны час вызвалення.

Сёння, як помнікі славы і бессмяротнасці тым, хто аддаў сваё жыццё ў барацьбе з фашызмам, хто мужна і гераічна змагаўся за перамогу над ворагам, мы бачым на многіх будынках сталіцы мемарыяльныя дошкі. Адна з іх знаходзіцца на сцяне Дома друку, дзе ў 1942 годзе быў набраны першы нумар падпольнай «Звязды», дзе падпольшчыкі здабывалі шрыфты, фарбы, выпускалі лістоўкі.

Мемарыяльная дошка ўстаноўлена і на доме № 9 па Рымарнай вуліцы. Сюды, на канспіратыўную кватэру сямі Во-ранавых, быў перанесе-

ны па частках набор «Звязда», і 18 мая 1942 года газета была надрукавана ў абсталяванай тут друкарні. У далейшым выпуск «Звязды» быў перанесены ў дом № 10 па вуліцы Выдавецкай, дзе жыла падпольшчыца Т. Якавенка. У жніўні — верасні 1942 года тут былі надрукаваны другі і трэці нумары газеты.

Многія, хто праходзіць ля гарадской лазні № 2 на так званым Ніжнім рынку, звяртаюць увагу на мемарыяльную дошку ля ўваходу ў яе. У час акупацыі гітлераўцы тут абсталявалі гарнізонную лазню. Пад носам у іх падпольшчыкі Х. Александровіч, І. Кабушкін, В. Казачонак, П. Калейнікаў і іншыя ў кастрычніку 1942 года арганізавалі выданне лістоўкі «Да насельніцтва Беларусі». Гэта лістоўка заклікала працоўных адказаць на крывавае фашысцкі тэрор узмацненнем партызанскай барацьбы.

Баявымі справамі праславіліся ў часе вайны і камсамольцы Мінска. У акупіраваным горадзе дзейнічалі шматлікія камсамольска-маладзёжныя групы, сярод якіх найбольш актыўнай была арганізацыя з умоўнай назвай «Андруша». Штаб яе знаходзіўся ў доме № 56-а (цяпер дом № 68) па Магілёўскай вуліцы. Кіраваў ім Мікалай Кедышка. Цяпер на доме ўстаноўлена мемарыяльная дошка. Яна расказвае, што ноччу на 7 лістапада 1943 года гітлераўцы высачылі штаб і акружылі дом. Завязалася няроўная барацьба. У баі загінулі падпольшчыкі, яны не пажадалі здацца ворагу.

Мемарыяльныя дошкі ўстаноўлены на доме № 25 па вуліцы Нямізе, дзе была канспіратыўная кватэра камуніста-падпольшчыка Н. Герасіменкі, на доме № 26 па вуліцы Чкалава, у якім знаходзілася канспіратыўная кватэра камуніста Ф. Кузняцова, на будынку чыгуначнага вакзала і іншых будынках горада.

А.Л. ТРАЯНОУСКІ,
г. Мінск.

Напярэдадні 1-га Мая студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна сумесна са студэнтамі з замежных краін, якія займаюцца ў вучылішчах і навуковых галоўнага корпуса ўніверсітэта алені дружбы. Саме вялікае дрэва з пасаджаных на алеі студэнты назвалі дрэвам Фідэля Кастра. На здымку: студэнты паліваюць дрэва Фідэля Кастра.

Фота В. Лупейкі.

Фотакроніка БЕЛТА.

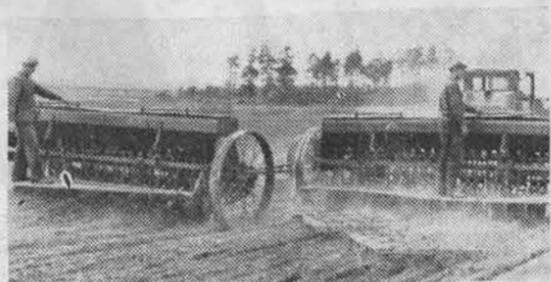
Прыём М. С. Хрушчовым
дэлегацыі прамыслоўцаў
Вялікабрытаніі

Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў прыняў 8 мая ў Крамлі дэлегацыю прамыслоўцаў Вялікабрытаніі на чале з віцэ-старшыней лонданскай гандлёвай палаты лордам Эбішэмам.

Англіійскія прадпрыемцы прыбылі ў Савецкі Саюз па ініцыятыве лонданскай і бірмінгемскай гандлёвых палат.

Пам'яж М. С. Хрушчовым і членамі дэлегацыі адбылася дружэлюбная гутарка па пытаннях далейшага развіцця англасавецкіх эканамічных адносін.

(ТАСС).

НАРОД ПАМ'ЯТАЕ

◆ КАТ ХОЙЗЕР ВІНАВАТЫ У ЗАБОЙСТВЕ 30 ТЫСЯЧ ЧАЛАВЕК. ◆ ЧАМУ СВЕДКА БАХ-ЗАЛЕУСКІ І ІНШЫЯ НАЦЫСТЫ ВЫГАРОДЖВАЮЦЬ ПАДСУДНЫХ? ◆ ЗАХАВАННЕ ПАТРАБАВАННЯ МАСКОУСКАЯ ДЭКЛАРАЦЫІ АБ ВЫДАЧЫ І ПАКАРАННІ ВАЕННЫХ ЗЛАЧЫНЦАУ — НЕ ПОМСТА, А СПРАВДЛІВАСЦЬ.

У горадзе Кобленцы паўгода працягваліся працы над буйнымі эсэсаўцамі Хойзерам, Вільке, Шлегелем, Освальдам, Хардэрам і іншымі фашысцкімі катамі, якія зрабілі жахлівыя злачынствы на беларускай зямлі. Многа год злачынцы гулялі на волі і, больш таго, займалі адказныя пасады ў бонскай рэспубліцы. Толькі настойлівыя патрабаванні грамадскай прымуслі бонскія ўлады пасадзіць на лаву падсудных мацёрых злачынцаў. Аднак ход працы ўсё больш паказвае, што пэўным колам у Заходняй Германіі вельмі не хочацца пакараць кат. Улады доўгі час не прымаюць саветскіх дакументаў і матэрыялаў, якія выкрываюць абвінавачваемых у злачынствах.

Трэба адзначыць, што суд адмовіў у патрабаванні абвінавачвання аб выкліку для допыту статс-секратара бонскага міністэрства па справах эканамічнага супрацоўніцтва Віялона, які нясе прамую адказнасць за злачынствы.

Не так даўно ў бундэстагу за рэабілітацыю мацёрых злачынцаў выступіў старшыня аб'яднанай парламенцкай фракцыі ХДС-ХСС фон Брэнтана. Гнеў і абурэнне выклікаюць гэтыя факты не толькі ў сірот і ўдоў, бацькоў і маці, якія страцілі сваіх родных і блізкіх, але і ва ўсіх сумленных людзей свету. Кроў стыне ў жылах, калі знаёмішыся нават з тымі матэрыяламі, якія сабрала ў ФРГ і прадставіла для абвінавачвання Людвігсбургская арганізацыя па раскрыццю злачынстваў нацыстаў.

Як паведамляў у кастрычніку 1962 года гамбургскі часопіс «Дэр шпігел», галоўны злачынца на працэсе Хойзер абвінавачваецца ў забойстве 30 356 чалавек. Тут жа прыводзіцца прыклады нечуваных варварскіх метадаў, якія ён ужываў да сваіх ахвяр. Хойзер разам з Хардэрам, гаворыцца ў часопісе, прывязваў у Мінску людзей да слупоў, абліваў гаручым, а затым падпальваў іх. Эсэсвец Шлегель абвінавачваецца ў забойстве 5 280 саветскіх грамадзян, Вільке — 3 000 чалавек, Федэр — 1 920.

Але гэта далёка не поўная карціна жахлівых злачынстваў гітлераўскіх вылюдкаў. Для больш правільнага разумення пытання аб адказнасці падсудных у Кобленцы трэба мець на ўвазе, што Хойзер, Вільке, Шлегель, Освальд, Хардэр, Федэр і іншыя эсэсаўцы былі не бязвольнай, слабой зброяй, як спрабуюць іх прадставіць афіцыйна і неафіцыйна абаронцы і адвакаты, а дзейнічалі галоўным чынам па ўласнай ініцыятыве.

Як паказваюць дакументы і матэрыялы, галоўны абвінавачваемы Хойзер з'яўляўся намеснікам начальніка паліцыі бяспекі і СД у Беларусі. Ён узначальваў адзін з асноўных аддзелаў гэтай установы — чацвёрты аддзел, які выконваў функцыі гестапа. У трэцім аддзеле, які зваўся «службай бяспекі райхсфюрэра СС Гімлера» (СД), кіруючую ролю адыгрывалі падсудныя Шлегель, Вільке і інш.

Як сведчаць дакументы і матэрыялы, паказанні фашысцкіх злачынцаў, былых супрацоўнікаў паліцыі бяспекі і СД, Хойзер стараўся сам весці справы і караць смерцю падполшчыкаў у Мінску. Пад кіраўніцтвам Хойзера 8 і 9 снежня 1941 года было вывезена з мінскай турмы за горад і расстраляна восем бітком набітых грузавых машын саветскіх грамадзян. У

чэрвені 1942 года ён кіраваў расстрэлам таксама вялікай групы зняволеных з мінскай турмы. На месцы пакарання ім асабіста было расстраляна 16 чалавек.

Фашысцкія каты знішчалі свае ахвяры цэлымі эшалонамі. Можна прывесці мноства прыкладаў, калі эшалоны з людзьмі, якія прыбывалі ў Мінск, фашысцкія людзеі разгружалі проста ў спецыяльныя машыны — «душагубкі». Арганізацыя і кіраўніцтва гэтымі аперацыямі ажыццяўляў гаупт-штурмфюрэр Георг Хойзер.

Гэты людзеі прымаў непасрэдным удзел у распрацоўцы і арганізацыі карных экспедыцый на знішчэнню мірных людзей на тэрыторыі многіх раёнаў рэспублікі.

Хойзер наўмысна сцвярджаў, што «ваенным камандзірам і саветнікам (партызанскай рэспублікі — В. Р.) з'яўляецца генерал-маёр Чырвонай Арміі Камароў», які нібы прысланы сюды з Масквы, а «грамадзянскае кіраўніцтва ажыццяўляецца Васіліем Каржом». Але ж вядома, што Камароў і Корж — гэта адна і тая ж асоба.

В. З. Корж (падпольны мянушка Камароў) з першых дзён вайны з'яўляўся партызанскім кіраўніком на Піншчыне, і на парашуце яму не было прычыны спускацца. Ён ураджэнец тых мясцін, і яго кожны мясцовы жыхар добра ведаў. Гэты факт сведчыць, што гераічную барацьбу саветскіх партызан усімі сіламі падтрымлівала мясцовае насельніцтва ў тыле ворага. Яно святая захоўвала партызанскія тайны і не выдавала іх сакрэтаў.

Пры правядзенні аперацыі «Хорнунг» фашысцкія карнікі стараліся ператварыць у зоны пустынь цэлыя раёны. У адным з дакументаў карнікаў сказана: «Батальён яшчэ раз працэсвае раён баявых дзеянняў у паўночным напрамку аж да лініі Старобін — Паварчычы з 15 па 17. II. Пры гэтым павінна быць знішчана ўсё, што можа служыць абаронай і жылём. Раён стане «нікім не занятай прасторай». Усе жыхары будуць расстраляны. Скаціну, зерне і іншыя прадукты адабраць і даставіць у Старобін...».

Ва ўсіх падобных злачынствах відную ролю адыгрывалі Хойзер, Вільке, Шлегель і іншыя эсэсаўцы. Яны ўзначальвалі зондэракаманды (спецыяльныя каманды) паліцыі бяспекі і СД, якія дзейнічалі самастойна або прыкамандзіроўваліся да падраздзяленняў верхмахта і паліцэйскіх часцей. Карнікам гэтых каманд было прадстаўлена права самім вырашаць — спаліваць вёскі ці не, знішчаць або эвакуіраваць іх жыхароў.

18 чэрвеня 1943 года Вільке склаў і асабіста падпісаў данясенне аб дзеяннях сваёй групы пры правядзенні карнай экспедыцыі ў раёне Пleshчаніц, Докшыц, Ленеля. Паводле гэтых дадзеных, групай Вільке за першыя з 11 мая па 17 чэрвеня было расстраляна 3 616 чалавек, захоплены для адпраўкі на катаргу ў фашысцкую Германію 2 812 мужчын і 450 жанчын.

У друку паведамлялася ўжо, што ў якасці сведкаў на працэсе выступаюць былы генерал войск СС фон дэм Бах-Залеўскі, былыя супрацоўнікі паліцыі бяспекі і СД у Мінску Бюргер, Росбах, Мюлер, былы гітлераўскі пракурор у Мінску Фогэ і іншыя арганізатары і саўзельнікі крываваў фашысцкіх зверстваў у Беларусі. Зусім зразумела, што яны стараюцца выгарадзіць сваіх сабратаў па разбою і дзейнічаюць па прычыну вядомай прымаўкі «груган гругану вока не выдзеўбе».

Яны спрабуюць даказаць невінаватасць эсэсаўцаў у жахлівых злачынствах і нават спрабуюць паказаць іх «высакароднасць». Як не дзіўна, але тон гэтаму задае мацёры ваенны злачынца былы генерал войск СС фон дэм Бах-Залеўскі. У гады вайны ён быў вышэйшым кіраўніком СС і паліцыі на цэнт-

ральным напрамку фронту і ў тылавым раёне гэтага напрамку. Гэты кат з'яўляўся галоўным арганізатарам буйных карных экспедыцый супраць партызан і грамадзянскага насельніцтва ў Беларусі. Разам з Хойзерам яны ўзгаднілі нябачаныя па сваіх маштабах злачынствы, а падсудныя ў Кобленцы прыводзілі іх у дзеянне. Гітлер сваёй дырэктывай № 46 у жніўні 1942 года па лініі ваеннага ведамства ўсклаў на Хойзінгера канкрэтнае кіраўніцтва барацьбой з партызанамі і знішчэннем мірных людзей, а Гімлер па сваёй лініі гэты абавязак усклаў на Бах-Залеўскага, які з'яўляўся яго правай рукой.

У студзені 1946 года на судовым працэсе па справе аб злачынствах, здзейшаных нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў Беларускай ССР, былы генерал-маёр паліцыі, брыгадэнфюрэр СС Герф Эбергард паказаў, што «Гімлер даў загад Баху знішчыць 20 мільёнаў рускіх людзей, а сам Бах гаварыў, што неабходна знішчыць не 20, а больш — 30 мільёнаў».

Крывава гітлераўскі кат фон дэм Бах-Залеўскі з усіх сіл стараўся апраўдаць давер Гімлера. Пад шматлікімі «зусім сакрэтнымі дакументамі», у якіх выкладаюцца падрабязныя планы і інструкцыі знішчэння саветскіх людзей, стаіць подпіс гэтага ваеннага злачынцы.

Наўрад ці ёсць неабходнасць прыводзіць шматлікія дакументы, якія выкрываюць фон дэм Бах-Залеўскага як мацёрага ваеннага злачынцу. Яны добра вядомы бонскім уладам і суддзям у Кобленцы. Яшчэ на Нюрнбергскім працэсе ў 1945 годзе адзін з галоўных фашысцкіх ваенных злачынцаў Іудль, характарызуючы Бах-Залеўскага, заявіў: «Гітлер прадстаўляў яго нам як узорнага барацьбіта з партызанамі». Выступаючы там жа на працэсе ў якасці сведкі, Бах-Залеўскі спрабаваў сабе ўсяляк абяліць, і гэта выклікала нават рэакцыю з боку Герынга. «О, гэта брудная, вераломная свіння», — заявіў Герынг. — Ён жа самы крывава забойца, які прадае сваю душу, каб выратаваць сваю смардзючую шыю». І вось гэты кат, якога нават Герынг назваў крывавым забойцам, свабодна разгульвае на волі. Дзіўна, што ён і цяпер не заняў месца на лаве падсудных, якое даўно чакае яго.

Робячы жахлівыя злачынствы на часова акупіраванай саветскай зямлі, Хойзінгер, Бах-Залеўскі і іх памагатыя — падсудныя ў Кобленцы — хацелі ажыццявіць яшчэ больш жахлівыя злачынствы. У архівах знойдзены нямецка-фашысцкі генплан горада Мінска. Ён складзены архітэктарам Рудольфам Вешэ па заданню эсэсаўцаў. Што ж планавалі пабудаваць фашысты ў Мінску? Перш за ўсё на тэрыторыі, размешчанай паміж вуліцамі Інтэрнацыянальнай і Першамайскай уздоўж ракі Свіслач, яны планавалі ўзвесці будынік галоўнага ваенна-фашысцкага ўпраўлення. У межах вуліц Свядлова і Камсамольскай, Кірава і Ленінскага праспекта павінны былі быць узведзены вялікія будынікі СД і жандармерый. Будынак гіганцкай турмы намячалася пабудаваць у раёне вуліц Берсана і Мяснікова.

Як адно з галоўных збудаванняў у Мінску гітлераўцы разлічвалі пабудаваць крэматорый з пляцоўкай для расстрэлу. Месца для крэматорыя было выбрана там, дзе цяпер знаходзіцца мікрараён на вуліцы Карла Лібкнехта. Увесь горад меркавалася акружыць кольцам вялікіх казарм.

Фашысцкі генплан горада Мінска з'яўляецца яшчэ адным абвінавачным дакументам, якіх, хто сядзіць на лаве падсудных у Кобленцы, так і тых, хто павінен заняць там сваё месца. На лаве падсудных пакуль няма і Хойзінгера. Ні адзін адвакат ніколі не абараняў бойцы з такім энтузіязмам, як бонскі

ўлады свайго Хойзінгера. І гэта зусім зразумела. Яго злачыннае мінулае і сучаснае вельмі выразна паказваюць сапраўдны характар аднаўраўскага рэжыму. Дарэмна стараюцца пан фон Брэнтана і іншыя высокапастаўленыя асобы забіць падобныя дакументы. Гэтыя дакументы раскрываюць аблічча германскага імперыялізму і яго ўдарнай сілы — фашызму. Яны клічуць да пільнасці. Цяпер кожны ведае, што ў Заходняй Германіі ўзяў галаву неанацизм, які выступае пад флагам «антыкамунізму» і на ўзбраенне сабе бярэ ранейшую чалавечанавісцкую праграму фашызму. Мілітарысты і рэваншысты сваімі дзеяннямі выказваюць гатоўнасць паўтарыць злачынствы ў яшчэ большых памерах. Не выпадкова Хойзінгер адкрыта заяўляе, што саветскі народ «ніколі нельга змяніць, а можна толькі знішчыць». Гэта тое ж, што ў свой час гаварыў Гітлер.

У сувязі з працэсам у Кобленцы трэба мець на ўвазе, што ў ЗША, ФРГ, Англіі, Канадзе і іншых капіталістычных дзяржавах знайшлі прыстанішча і апеку Астроўскі, Абрамчык, Кушаль, Рагуля, Станкевіч, Мярляк і іншыя злачынцы і здраднікі беларускага народа. У гады Вялікай Айчыннай вайны яны былі актыўнымі саўзельнікамі і памагатымі фашысцкіх захопнікаў і разам з імі люта распраўляліся з нашым народам. Гэтыя злачынцы, імёны якіх навечна пракляты нашым народам, да гэтага часу не панеслі заслужанага пакарання.

Наша патрабаванне законнае і справядлівае, яно абавязана па міжнароднае пагадненне.

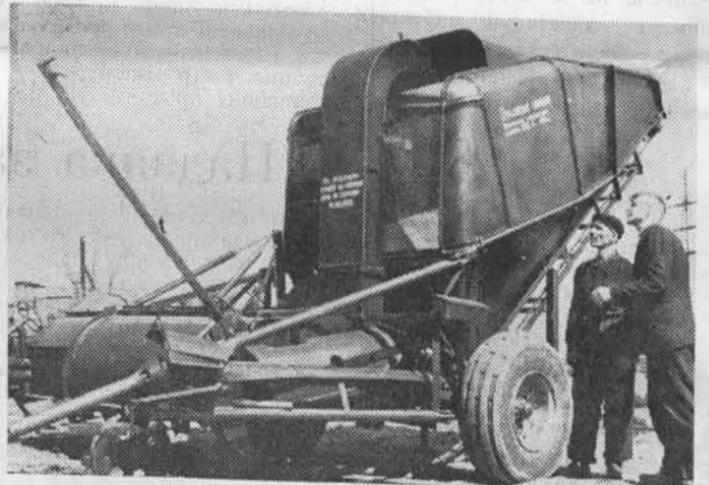
Яшчэ ў разгар вайны, 30 кастрычніка 1943 года, прадстаўнікі СССР, ЗША і Англіі падпісалі ў Маскве Дэкларацыю аб адказнасці гітлераўцаў за зробленыя зверствы. У Дэкларацыі было ўрачыста заяўлена, што ваенныя злачынцы не пазбекуць справядлівага суда, «бо тры саюзныя дзяржавы безумоўна знойдуць іх нават на краю свету і перададуць іх у рукі абвінаваўцаў з тым, каб магло здзейсніцца правасуддзе». Больш таго, у Дэкларацыі ўказвалася, што гэтыя злачынцы «будуць адасланы ў краіны, у якіх былі здзейшаны іх агідныя дзеянні, для таго, каб яны маглі быць судзімы і пакараны».

Пазней, пасля стварэння Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, Генеральная Асамблея ААН 13 лютага 1946 года прыняла рэзалюцыю аб выдачы і пакаранні ваенных злачынцаў. Тэрмін даўнасці на ваенных злачынцаў не распаўсюджваецца.

Наш народ ніколі не знімаў з парадку дня пытанне аб выдачы і пакаранні ваенных злачынцаў. Для кожнага зразумела, што гэта пазіцыя выходзіць не з пачуцця помсты. Яна прадываана інтарэсамі міру і справядлівасці, клопатамі аб лёсе міру, каб ніколі ў гісторыі не паўтарыліся тыя страшныя злачынствы, якія тварылі на нашай зямлі фашысцкія каты. Судовы працэс над фашысцкімі забойцамі павінен стаць грозным папярэджаннем сілам рэакцыі і вайны.

Забойцы не павінны пазбекуць расплаты!

В. РАМАНОВСКИ,
кандыдат гістарычных навук.

На Лідскім заводзе сельскагаспадарчага машынабудавання запушчана ў вытворчасць мадэрнізаваная ўніверсальная бацінная-ўборачная машына «УДБ-3». Яна прызначана для ўборкі бацінныя бульбы і гароднінных культур, віна-аўсянай сумесі, лубіна, кнаношыны. У гэтым годзе завод адправіць калгасам і саўгасам краіны 2500 такіх машын.

На Брэсцкім дыянавым камбінаце запушчаны ў вытворчасць новыя малянак дыяна. Памер дыяна 1,75 × 2,5 метра. Камбінат выпускае штодзённа звыш 1 800 квадратных метраў дыянавых вырабаў. На здымку: у аддзельным цэху камбіната, машыніст стрыгальнай машыны Яўгенія Таруц і кантралёр Яўгенія Кароль правяраюць якасць дыянаво.

БУДЗЕМ РАЗАМ ЗМАГАЦЦА ЗА МІР

Мы, старыя эмігранты, вельмі ганарымся поспехамі нашай Радзімы і жадаем савецкім людзям яшчэ большых поспехаў. Многія з нас нядаўна пабывалі ў Савецкім Саюзе і бачылі сваімі ўласнымі вачыма, наколькі палепшылася жыццё рабочых і сялян. Гэтаму паляпшэнню не прадбачыцца канца. Не тое, што з кожным годам, а з кожным днём эканамічнае, сацыяльнае і культурнае становішча паляпшаецца.

А хто такія перамены можа заўважыць хутчэй і лепш, чым стары эмігрант, які пакінуў адсталую царскую Расію? Наша дапамога савецкаму народу ў цяжкія часы Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, а потым у час Вялікай Айчыннай вайны дарэмна не прапала. І мы ганарымся, што, жывучы на чужыне, удзельнічалі ў будаўніцтве новай Расіі, а больш за ўсё ганарымся геройскім савецкім народам, які здолеў выкінуць на

сметнік гісторыі ўсіх ворагаў нашай любімай Радзімы. У сучасны момант мы павінны змагацца за мір і за дружбу паміж народамі ўсяго свету. Вайны ніхто не хоча. Толькі маленькая кучка падлюг і варвараў у Амерыцы пагаворвае аб атамнай вайне. Амерыканскі ж народ не хоча вайны, і армія барацьбітоў за мір ва ўсім свеце хутка расце. Сіла і розум перамогуць. Няхай жыве мір ва ўсім свеце!
Аляксей А. САВІЦКІ.

ЗША.

Верым нашай газеце

Дарагія журналісты з рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

У гэтыя святочныя дні я хачу не толькі павіншаваць вас з цудоўнымі святам ясны, міру і дружбы ўсіх простых людзей зямлі, але і падзякаваць за тую вялікую справу, якой вы заняты.

Гэта газета сагравае нас. Яна,

Зайздросцім

Я вам вельмі ўдзячны за ўсё. Вашы пісьмы, газеты, кнігі чытаю не толькі я, але і ўсе мае сябры — эмігранты. Збіраемся разам дома, у клубах, на маёўках і доўга гутарым, дзелімся навінамі, атрыманымі з Радзімы. Мы вам зайздросцім.

Ва ўсіх нас адно жаданне — мацаваць сувязь з Радзімай, з дарагімі землякамі-беларусамі.

Вестак ад вас чакаем з нецярпеннем.

С. Б.

Англія.

Што будзе заўтра

Я жыву ў невялікім гарадку. Тут няма ніякіх прагрэсіўных арганізацый. Толькі цэрквы, касцёлы, сінагогі. Усё глуха і мёртва.

У нас, у Амерыцы, справы вельмі дрэнныя, і ніхто не ведае, што прынясе заўтрашні дзень.

СТЭФАН А.

ЗША.

Адчуў сябе свабодным

Я ўжо стары чалавек. Многа пажыў, многа чаго бачыў на сваім вяку. Куды толькі не кідалі мяне жыццёвыя заврукі. І пры царскай уладзе пажыў, і за мяжой з'ездзіў шчасця шукаць. І толькі пры Савецкай уладзе я адчуў сябе свабодным чалавекам, якому не трэба баяцца за заўтрашні дзень.

...Памятаю сваю старую вёску Хадакі былога Слонімскага павета. Голад, страшныя хваробы, галечка ўносілі дзесяткі чалавечыя жыццці. Добра памятаю крывавае падзеі на Ленскіх залатых прысках. Давялося мне і самому прымаць удзел у рабочых хваляваннях. Але барацьба працоўных за свае правы канчалася няўдачамі. Я не бачыў выйсця з свайго цяжкага становішча і паехаў за акіяна. Там таксама хапіла гора. Не вытрымаў я жыцця далёка ад Радзімы і вярнуўся дадому. Тут я жыву добра. Атрымаваю пенсію.

Адсюль, з роднага краю, я хачу перадаць прывітанне сваім землякам, якія да гэтага часу жывуць на чужыне, і пажадаць ім шчасця і здароўя.

М. КАЛТУНОЎ

як добрая ластаўка, прылятае да нас на чужыну і прыносіць весткі з роднай зямлі. Дзякуючы ёй, мы, адарваныя ад Радзімы, даведваемся, што робіцца ў нашых родных мясцінах, якіх цудоўных поспехаў дасягнуў наш народ. Мы верым нашай газеце.

Вельмі хацелася б правесці свята разам з вамі, разам з вамі выйсці на святочныя дэманстрацыі і прайсці пад алымі сцягамі... Сэрцы нашы з вамі.

Іван Г.

ЗША.

Хутчэй за думку

Я вельмі рады за нашу Радзіму. Іменна там даюць сапраўднае выхаванне чалавеку, даюць яму эканамічную і палітычную адукацыю.

Мяне прыводзяць у захапленне дасягненні маёй Радзімы. Вашы поспехі растуць хутчэй за думку. Не паспееш падумаць, а ў вас ужо зроблена нешта новае. Толькі адны касманаўты чаго варты! А заводы, фабрыкі, электрастанцыі... Усё гэта пераконвае.

С. ПАРТНОЎ.

Бельгія.

ПРЫМАЙЦЕ ЭЛІКСІР ПРАЎДЫ

Мы, сыны сваёй Айчыны, якія трапілі на чужыну, любім і ганарымся ёю, сваім народам, поспехамі ў будаўніцтве, навуцы і тэхніцы. Мы ненавідзім здраднікаў і паклёпнікаў на нашу Радзіму, яе народ і ўрад. Хоць на здаровых людзей змяняе шыпенне абрамчыкаў, астраўскіх і іншых здраднікаў у сутанах і мундзірах не дзейнічае, але ёсць яшчэ слабая душа, якіх часам адурманьвае гэтая атрута.

Дарагія суайчыннікі! Дзе б вы ні знаходзіліся, не верце здраднікам і злачынкам! Даволі паклёпніцтва на Савецкі Саюз і яго гераічны працавіты народ. Паклёпам і хлуснёй наш народ не запалохаеш. Савецкія людзі не з баязлівых. Гэта яны даказалі на многіх прыкладах за сорак пяць год свайго існавання. Савецкі народ першы авалодаў космасам. Ашуканым, запалоханым і малаверам я раіў бы ляркаства, якое канчаткова вылучае ад хлусні і паклёпу: кінце чытаць макулатуру, якую прыпадносяць вам розныя антысавецкія арганізацыі і камітэты. Чытайце «Голас Радзімы» і савецкую літаратуру. Прачытайце кнігі аб партызанскай барацьбе на нашай Радзіме. Прачытайшы першы нумар газеты або першую кнігу аб героях-партызанам аб насельніцтве, якое спачувала і дапамагала партызанам, аб злачынах розных здраднікаў, вы

адразу адчуеце, што пачалі праўляцца. Але прымайце гэты эліксір жыцця і мудрасці да поўнага выздараўлення і нават пасля выздараўлення, каб не атрымалася ўскладнення. З пагардай і злосцю адвернецеся вы тады ад гнуснай прапаганды памочнікаў Шпейдэля, Хойзінгера і іншых.

Супрацоўнікам рэдакцыі жадаю здароўя, шчасця і поспехаў у рабоце на карысць міру і прагрэсу.

І. С.

Францыя.

ІХ МЕСЦА

Я прачытала артыкул Курагі-Скрагі «Восем год у нацыяналістычным балоце» Ён зрабіў на мяне вялікае ўражанне і выклікаў нянавісць да ўсіх абрамчыкаў, астраўскіх, рагуляў і іншых падобных да іх людзей і іх дзейнасці. Проста не хочацца верыць, што ёсць яшчэ такія падлыя людзі, якія за грошы прадаюць саміх сябе, за грошы паклёпнічаюць на СССР, становяцца лакеямі капіталістаў і ворагаў нашай любімай Радзімы ды яшчэ называюць сябе «вызвольнікамі Беларусі».

З-за такіх абрамчыкаў, астраўскіх і ўсялякага гатунку здраднікаў некаторыя невінаватыя і ня-

вопытныя людзі трапілі ў ліпкае павуцінне. Я была здзіўлена, чытаючы артыкул, што яшчэ ёсць такія арганізацыі нават у нас у Бельгіі, хоць на працягу васемнаццаці год майго жыцця тут я ніколі аб іх не чула. Праўда, ім няма чаго рабіць сярод рабочых у індустрыяльным горадзе, як наш, дзе большасць людзей прагрэсісты і добра ведаюць праўду пра СССР.

Як можна прэтэндаваць на нейкае «вызваленне», калі СССР паказуе ўсяму свету, якіх дася-

му бацькоў, дзе ёсць усе магчымасці для ажыццяўлення мар, для росквіту талентаў. Савецкі малады чалавек, атрымаўшы адукацыю, не клапоціцца аб тым, знойдзе ён працу ці не. Месца яму забяспечана.

Да пабачэння, дарагая рэдакцыя. Прывітанне ад бацькоў.

Ю. Б.

Аўстралія.

Жыццё наша нецікавае

Дзень добры, паважаная рэдакцыя! Віншую вас са святам 1-га Мая і жадаю ўсяго самага найлепшага.

Я студэнт апошняга курса інжынернага факультэта ў Сіднейскім універсітэце, але не ведаю, што чакае мяне ў будучым. Жыццё тут пустое, усё робіцца дзеля нажывы, за грошы. Самае вялікае маё жаданне — паехаць на радзі-

му бацькоў, дзе ёсць усе магчымасці для ажыццяўлення мар, для росквіту талентаў. Савецкі малады чалавек, атрымаўшы адукацыю, не клапоціцца аб тым, знойдзе ён працу ці не. Месца яму забяспечана.

Да пабачэння, дарагая рэдакцыя. Прывітанне ад бацькоў.

Ю. Б.

Аўстралія.

Мы не хочам з імі знацца

Адабраю і вітаю такіх людзей, як Курага-Скрага. Калі яны і былі злоўлены ў чужую пятлю, то ў час выбыталіся. Пра тых, аб якіх раскавае Курага-Скрага, можна сказаць некалькі няскромных слоў: гэта зараза, небяспечная для ўсякага сумленнага чалавека. З такімі людзьмі-катамі я не хачу знацца і іншым не раю.

Англія.

К. Т.

вопытныя людзі трапілі ў ліпкае павуцінне. Я была здзіўлена, чытаючы артыкул, што яшчэ ёсць такія арганізацыі нават у нас у Бельгіі, хоць на працягу васемнаццаці год майго жыцця тут я ніколі аб іх не чула. Праўда, ім няма чаго рабіць сярод рабочых у індустрыяльным горадзе, як наш, дзе большасць людзей прагрэсісты і добра ведаюць праўду пра СССР.

Як можна прэтэндаваць на нейкае «вызваленне», калі СССР паказуе ўсяму свету, якіх дася-

ненняў ён дабіўся за час Савецкай улады? Я бачыла сваімі вачыма Беларусь, яна не была ніколі такой прыгожай і багатай, як цяпер. Хто яшчэ можа верыць хлусні гэтых «вызвольнікаў»-нацыяналістаў?

Я думаю, што яны і самі ведаюць, што памыляліся, што блізка іх канец, але ім няма выйсця. Чаго чакаюць тыя, хто папаўся ў гэта балота ашуканства?

Абавязак кожнага сумленнага чалавека — рускага або іншаземца — выкрываць людзей, якія прынеслі так многа гора нашай Радзіме ў час вайны.

Я ўпэўнена, што ўсе гэтыя нацыяналісты не знойдуць падтрымкі з боку беларусаў, з боку сумленных людзей. Хутка не будзе ім месца нідзе.

Адно ім месца — на дне іхняга нацыяналістычнага балота.

Марыя ГАРОХ.

Бельгія.

КНИГАЛЮБЫ

У прахадной гадзіннікавага завода—сталы з кнігамі. Цяжка, праходзячы міма, не падацца спакусе і хоць бы бегла не перагартыць старонкі, якія пахнуць друкарскай фарбай. Заўсёды падоўгу затрымліваецца каля сталаў слесар-інструментальчык Э. Сербінеўскі. Эдуард ужо сабраў вялікую асабістую бібліятэку. Але кожны раз ён з задавальненнем папаяняе яе новымі выданнямі.

Цёмнавалосая, з вялікімі вачыма дзяўчына так захопленая вершамі, што не чуе, аб чым гаворыць ёй сяброўка. Неякі хлапец перашуча круціць у руках томік у карычневым пераплетце, не ведаючы, на чым жа спыніць свой выбар. На дапамогу яму прыходзіць Лена Карпава.

— Кніга вельмі цікавая, — гаворыць дзяўчына і ў некалькіх словах перадае яе змест. І вось яшчэ адзін рабочы адыходзіць з пакупай.

Таюць горкі кнігі на сталах. Прадаўцы добра ведаюць густы многіх пакупнікоў, заўсёды гатовы дапамагчы выбраць кнігу па душы. І не дзіўна, бо з многімі з тых, хто падыходзіць да стала ў якасці пакупнікоў, Лена Карпава, Маша Лапуцька, Аня Талкунова, Лена Лацэвіч і іншыя дзяўчаты працуюць побач. Яны—работніцы заводу, члены савета сяброў кнігі.

У канцы мінулага года ў склад савета выбрана было 7 лепшых камсамольцаў, актыўных чытачоў. Між іншым, 7—гэта афіцыйна. Сяброў кнігі на прадпрыемстве не злічыць—яны ў кожным цэху, у кожным аддзеле. Заводская бібліятэка мастацкай літаратуры налічвае каля 2 тысяч чытачоў. 30 з іх—настаянныя памочнікі загадчыцы бібліятэкі Зінаіды Сяргееўны Марозавай, яе актыў.

Але любіць кнігу—гэта не толькі многа чытаць. Любіць па-сапраўднаму той, хто не хавае ў сабе ведаў, узятых з літаратуры, як Габсек свае багаці, каму неабходна падзяліцца з таварышам думкамі аб працы і жыцці. І чым больш раздае чалавек гэты бяспэны клад, тым багацей становіцца сам.

Прага сувязі з іншымі кнігалюбамі стала непераадавольнай патрэбай рабочых гадзіннікавага заводу. Дыскусія аб новых кнігах, абмеркаванне цікавых артыкулаў

з газет і часопісаў—тут звычайныя з'явы. Вядома, дыскусія праходзіць не толькі стыійна. І. Шамякін, Ул. Карпаў, Л. Арабей, Н. Гілевіч, П. Макаль, С. Гаўрусеў—гэта далёка не поўны пералік імянаў паэтаў і празаікаў, аб творчасці якіх вялі размову рабочыя на вечарах-дыспутах, вечарах, прысвечаных сустрэчам з літаратурамі.

У цэхах, на вытворчых участках часта можна ўбачыць такую карціну: змоўк шум станкоў, прыпыніў свой рух канвеер. Але дзяўчаты ў белых марлевых касняках не разыходзяцца, яны слухаюць урывкі з новай кнігі. Рэгулярна чытаюць таварышам на рабоце мастацкую літаратуру станочніца механазборнага цэха Нэля Лапідус, Валя Харчанка з плацінамаставага цэха і многія іншыя дзяўчаты.

Напярэдадні дыспуту аб маладой беларускай паэзіі, што праходзіў на заводзе, многія рабочыя пазнаёміліся з творамі паэтаў, якіх запрасілі на завод. Іх зборнікі чыталі ва ўсіх цэхах. І не дзіўна, што вечар, як заўсёды, прайшоў цікава.

Шырока адзначаюцца на заводзе ўсе знамянальныя падзеі ў

галіне літаратуры. Зінаіда Сяргееўна Марозава праводзіць з рабочымі гутаркі ў цэхах, па заводскаму радыё, разам з актывістамі рыхтуе сцэны, выпускае газету «Голас чытача».

Кожны дзень збіраюцца кнігалюбы ў бібліятэцы. Адно чытаюць кнігі і часопісы, другія забягаюць на некалькі хвілін—толькі абмяняць кнігу. Але, падышоўшы да кніжных паліц і стэлажоў, забываюць аб усім на свеце. Усе гавораць ціха, нібы бачыліся перашкодзіць таварышам, якіх у невядомыя далі павяла за сабой кніга.

З задавальненнем праводзяць тут гадзіны адпачынку Лалета Сіманюўская і Святлана Махнач. Дзяўчаты сядзяць на выдачы кніг, падшываюць газеты і часопісы, з радасцю дапамагаюць Зінаідзе Сяргееўне ва ўсіх яе бібліятэчных справах. Вялікая ўласная бібліятэка, у якой многа падпісных выданняў, у зборшчыцы Жаны Доўнар. Але ўсё ж і яе часта можна бачыць у бібліятэцы. Дзяўчаты перакананы, што без кнігі жыццё іх было б далёка не поўным. Ды ці толькі яны? Сягоння ўжо цяжка ўявіць дом, сям'ю на заводзе, дзе не было б кнігі. Яна тут не госяця, а пастаянны спадарожнік.

Л. ВОЛЬСКАЯ.

У ваноліцах Маладзечна.

Фотааэціод А. Перахода.

РАСКАЗ ПРА ВЁСКУ КАЛЯДЗІЧЫ

Вёска Калядзічы... На Гродзеншчыне, бадай, не адна вёска з такой назвай. Але я раскажу пра тую, што ў Ваўкавыскім раёне.

Працавітыя тут жывуць людзі. Вольныя гаспадары сваёй зямлі, якую аддала ім навечна Савецкая ўлада.

Вёска Калядзічы—цэнтр першай паляводчай бригады калгаса «Зорка»—адной з багатых гаспадарак на Гродзеншчыне. Толькі ворыўнай зямлі тут больш за 2 тысячы гектараў. У калгасе звыш 20 трактараў і камбайнаў, 12 аўтамашы, амаль 2 тысячы галоў бурай рагатай жывёлы, 1200 свіней. Заможна жывуць калгаснікі.

Пабудаваны клуб, школы, фельчарска-акушэрскі пункт, сельмаг. Людзі дзякуюць роднай Камуністычнай партыі, Савецкаму ўраду за пастаянны клопаты аб калгасным сялянстве. А клопаты праяўляюцца вялікія. Асабліва адчулі іх жыхары Калядзіч у час цяжкага бедства.

Як і заўсёды, у гэтую цёплую ліпеньскую раніцу калгаснікі дружна адправіліся на поле, дзе ў летні час асабліва многа работы. Але праца людзей нечакана была перапынена. У вёсцы выпадкова ўзнік пажар. Высока ў неба ўзняліся чорныя воблакі дыму. Вечер хутка перакідаў агонь з аднаго дома на другі. За дзве—тры гадзіны больш за палавіну жылля і надворных пабудоў было ахоплена пажарам.

Здарыся такое няшчасце раней, пайшлі б многія жыхары Калядзіч па беламу свету. Але людзі ведалі, што Савецкая ўлада, родны калгас не пакінуць у бядзе. Ужо на другі дзень у Калядзічы прыехалі будаўнікі. Разам з пацярпелымі яны вызначылі, колькі трэба будаўнічых матэрыялаў, падабралі ўчасткі пад забудову. А вечарам адбыўся яшчэ адзін сход калгаснікаў. Сардэчна людзі паставіліся да пацярпелых. Сход вырашыў купіць і вывезці за кошт калгаса для будаўніцтва новых дамоў і надворных пабудоў каля 300 тысяч штук цэглы, 400 кубаметраў драўніны, амаль 100 тон вапны і цэменту. Выканком раённага Савета дэпутатаў працоўных выдаў на атрыманне будаўнічых матэрыялаў. Пацярпелым была выдадзена часовая і беззваротная пазыка.

І адразу ж пачалася работа. Будаўнікі дружна ўзяліся за справу. Не па днях, а па гадзінах, нібы ў казцы, раслі новыя цагляныя дамы. За 3—4 месяцы ў Калядзічах было ўзведзена 70 жылых дамоў і іншых будоўляў. Вёска стала яшчэ прыгажэйшай. Па абодва бакі вуліцы выстраіліся цагляныя дамы пад шыфернымі дахамі.

...З 70-гадовым калгаснікам Паўлам Андрэвічам Смаршчком мы сустрэліся пасля рабочага дня. Паказваючы новы дом, абстаноўку ў пакоях, ён гаворыць:

— Бачыце, як хутка мы адбудаваліся. Пры старых часах, калі гаспадарылі тут польскія паны, на гэта спатрэбілася б 10—15 год. Не забуду 1932 год, калі я задумаў пабудаваць сабе домік. Усю скаціну прадаў на рынку, з сям'ёй перабіваўся з хлеба на квас. Эканоміў на ўсякай дробязі і толькі праз шэсць год пабудаваў невялікі домік. Цяпер іншае жыццё—усе за аднаго, адзін за ўсіх. Аб такім доме прасты селянін раней і марыць не мог. 78 квадратных метраў жылля плошча, кухня, кладовка. І гэтак не толькі ў мяне.

Павел Андрэвіч паказаў на суседні дом.

— Там жыве Васіліна Якаўлеўна Кухарчык—салдацкая ўдава. Муж на фронце загінуў. А наступны дом Марыі Іванавны Кішкун. Жанчынам калгас аказаў дапамогу ў першую чаргу. Дамы ў іх добрыя і ў дамах дастаток.

Нядаўна ў Калядзічах святкавалі вялікае наваселле.

А. ПАНКАЦЬЕЎ,

жыхар вёскі Калядзічы Ваўкавыскага раёна.

Помста загінуўшых

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30;

на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нядзелях—на хвалях 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па серадах—ад 22 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу на хвалі 42,15 метра (ці 7140 кілагерцаў) і на хвалі 31,48 метра (ці 9530 кілагерцаў);

па нядзелях—ад 8 гадзін раніцы па сярэднеўрапейскаму зямлю часу на хвалях 30,83 (ці 9730 кілагерцаў) і 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскому часу з 19.30 да 20.30 на хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па суботах—ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскому часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77.
Дом друку, Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

Амаль дваццаць гадоў прайшло з таго часу, як над Хірасімай узняўся першы атамны грыб, што праглынуў 200 тысяч чалавечых жыццяў. Да цяперашняга часу шпіталі і клінікі гэтага горада хаваюць ад людскіх вачэй калек, якіх нават прыкавала да пасцелі шаленства амерыканскіх ваенных манах-каў.

Нядаўна ў ЗША выйшла ў свет кніга Клода Ізэрлі «Пакутуючы розум». Аўтар яе—адзін з удзельнікаў варварскай бамбардзіроўкі Хірасімы. Ён наведваў яе ўсяму свету аб агідным чынізме, з якім амерыканскі імперыялізм зрабіў самае страшнае злачынства ў гісторыі чалавецтва.

У Амерыцы кніга атрымала рэзка супрацьлеглы водгукі. На адносных да яе, як на асялку, правяралася праўдзівасць заклікаў да міру тых ці іншых групавак, слаў і асобных людзей. З гэтага пункту гледжання вельмі цікавая рэцэнзія праэсіўнага журналіста Майка Х'юберы, якая была змешчана ў газеце «Уоркер». Ніжэй мы друкуем яе скарачаны пераклад.

«...У ясным небе над Хірасімай з'явіліся гарэзлівыя сталёвыя птушкі. Людзі, якія глядзелі на іх на вуліцах, здзіўляліся, чаго яны прыляцелі сюды прыгожым ясным днём. Самалёты рэдка з'яўляліся ўдзень. Людзі думалі таксама над тым, былі яны сябрамі ці ворагамі. З вуліц Хірасімы нельга было даведацца аб іх нацыянальнасці, здавалася, іх нацыянальнасць згубілася ў блакітнай нябеснай прасторы...»

Птушкі аказаліся амерыканскімі бамбардзіроўшчыкамі «Б-29». Яны неслі з сабой не сяброўскае прывітанне.

З аднаго з іх—«Энола Гэй» упала атамная бомба. Наўрад ці жыхары Хірасімы бачылі яе падзенне—яна ляцела вельмі хутка.

Пілоты дакладвалі камандаванню, што «надвор'е» было тады «ідэальным».

Аднак маленькая бомба здолела

ператварыць летні дзень у некла. Пілот «Энола Гэй» палкоўнік Пауль Ціблеч так апісваў тое, што здарылася: «Цяжка было паверыць у тое, што мы ўбачылі. Пад намі ўнізе з гіганцкай хуткасцю ўзнімалася пачварнае чорнае воблака. Нічога нельга было бачыць там, дзе толькі за хвіліну да гэтага святлела панарама горада, яго вуліцы і басейны».

Не ўсе ў самалёце «Б-29» адчувалі адно і тое ж. Капітан Парсонс, галоўны механік па скідванні бомбы, адзначаў:

«...Я ўздыхнуў з палёгкай, таму што ведаў, што бомба была скінута паспяхова».

Іншыя члены каманды бамбардзіроўшчыка, якія нават не ведалі аб прызначэнні таямнічай бомбы, загаварылі ўсе адразу. Адзін з членаў каманды, лейтэнант Джэксан, выгукнуў: «Мой божа! Калі б толькі людзям было вядома, што мы збіраемся рабіць, мы змаглі б

прадаць на тысячы долараў білету на гэты матч».

З усіх уражанняў, якія былі выказаны з гэтай прычыны афіцэрамі—удзельнікамі бамбардзіроўкі, толькі адно датычыла лёсу 200 тысяч жыхароў Хірасімы, што загінулі ў чорным воблаку, якое палкоўнік Ціблеч назваў «воблакам гарачага пяску».

Гэта—кніга былога маёра амерыканскай авіяцыі Клода Ізэрлі «Пакутуючы розум», якая нядаўна выдадзена ў ЗША.

...У тую трагічную гадзіну Ізэрлі камандаваў першым самалётам эскадрылі. Пазней ён гаварыў: «Маёй задачай было дасягнуць Хірасімы. Затым—атрымаць інфармацыю аб надвор'і і вызначыць, ці не будзе нам аказана супраціўленне. Выканаўшы ўсё гэта, я адправіў зашыфраваную тэлеграму на самалёт, дзе была бомба, і аддаў загад бамбардзіраваць першую цэль». Гэтай цэлью быў стратэгічны мост і ваенная база непдалёку ад горада. Але здарылася так,—адзначае Ізэрлі,—што самалёт, на якім была бомба, прамакнуў на 3 тысячы футаў і знішчыў сам горад Хірасіму.

Псіхіятры кажуць, што Ізэрлі, будучы псіхічна хворым, кіруецца «комплексам віны». Мне ж здаецца, што яго кніга—нешта больш значнае; гарачы пратэст, гней на тых, хто хоча супакоіць грамадства і схваць ад яго жахі, якія яго цяпер палюхаюць.

Немалаважныя змены адбыліся з таго часу, калі Клод Ізэрлі ля-

цеў над Хірасімай. Калі пагроза тэрмаядзернага знішчэння павяла над усім чалавецтвам, небяспеку яе зразумелі самыя шырокія колы грамадскасці. У барацьбу за мір уключаліся мільёныя арміі працоўных, а не толькі вузкае кола перадавой інтэлігенцыі і студэнтаў, як гэта было калісьці.

Сотні мільёнаў людзей патрабуюць цяпер міру. Дзесяткі тысяч, а не асобныя індывідуумы, удзельнічаюць у дэманстрацыях прыхільнікаў міру.

Пагроза ядзернай вайны нараджае праблемы, імкненне захаваць жыццё на планеце. Гэтае жаданне не можа быць задаволена старамоднымі лозунгамі, якія прымільгаліся ў мінулым. Яно патрабуе актыўнай барацьбы, смелых дзеянняў.

Кніга Ізэрлі—нешта большае, чым прасты расказ аб падарожжы чалавека ў пекла і назад. Гэта выклік, палітычнае абвінавачанне ўсім тым, хто марыць яшчэ раз парушыць мір. Барацьбу супраць вайны Ізэрлі зрабіў мэтай свайго жыцця. Ён выказвае гэта проста: «У той дзень, 6 жніўня 1945 года, я даў клятву прысяць маё жыццё знішчэнню сіл вайны і забароне ядзернай зброі. Я даў гэту клятву ў час вяртання на ваенную базу пасля выканання заданняў». Ізэрлі закончыў сваю кнігу наступнымі словамі: «Я хачу змагацца за праўду і ніколі не спыню сваёй барацьбы».